چىڭغىز ئايتماتوۋ

يەر ئانا

مىللەتلەر نەشرىياتى

15
1512. 45
100

چىڭغىز ئايتماتوۋ

يەر ئانا

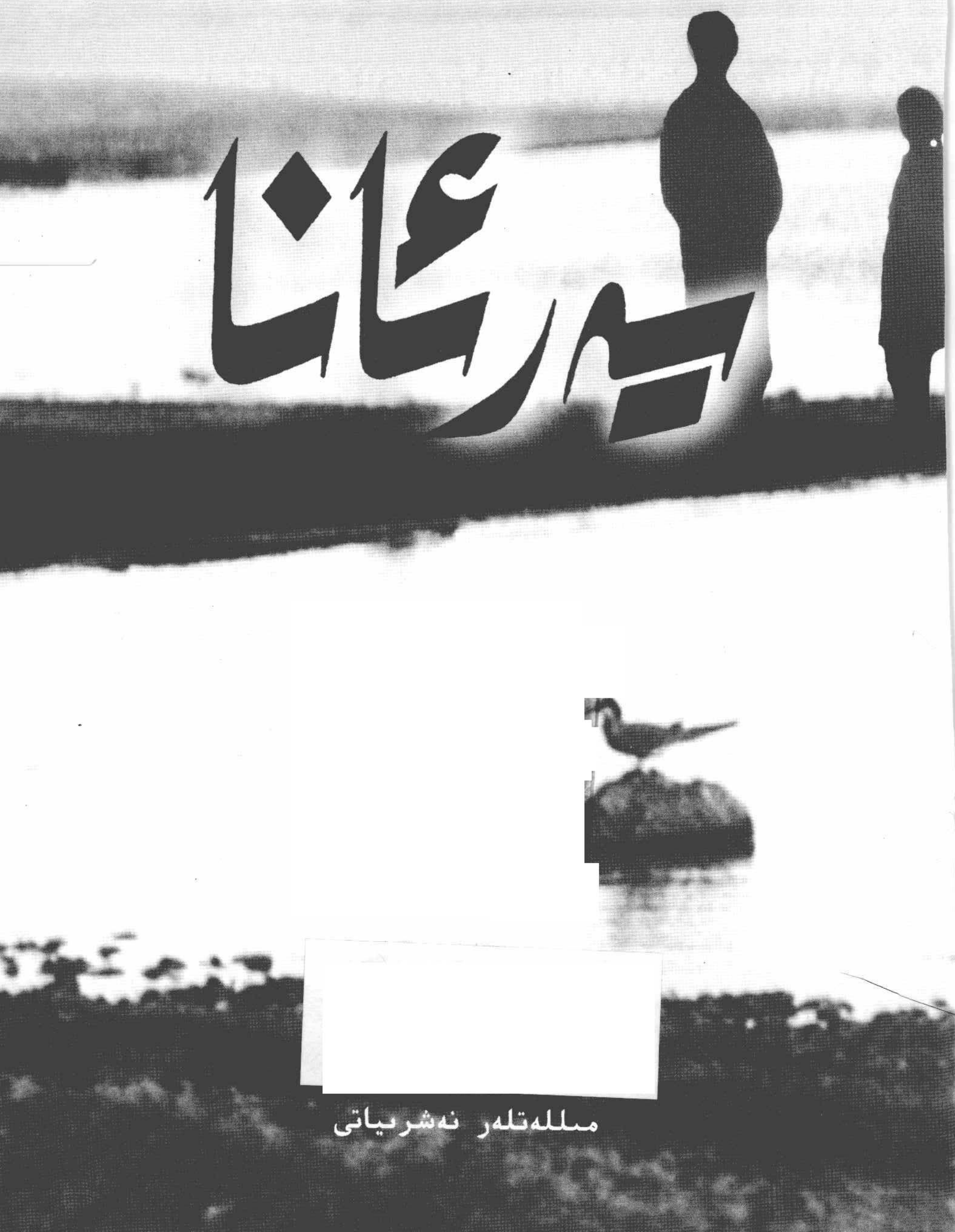

مىللەتلەر نەشرىياتى

مەسئۇل مۇھەررىرى: **ئابدۇللا ئابلىز**

مەسئۇل كوررېكتورى: **رىشت ۋاھىدى**

چىڭغىز ئايتماتوۋ

يەر ئانا

تەرجىمە قىلغۇچىلار: نۇرمۇھەممەت دۆلەتى

ھەلىمە مۇھەممەت

نەشر قىلغۇچى ۋە تارقاتقۇچى: مىللەتلەر نەشرىياتى

(پوچتا نومۇرى: 100013،

تېلېفون نومۇرى: 010-64290862)

نەشرىياتنىڭ ئادرېسى: بېيجىڭ شەھىرى خېپىڭلى شىمالىي كوچا 14-قورۇ.

تىزغۇچى: مىللەتلەر باسما زاۋۇتى

باسقۇچى: دىشىن باسما زاۋۇتى

ساتقۇچى: جايلاردىكى شىنخۇا كىتابخانىلىرى

نەشرى: 1984-يىل 12-ئايدا 1-قېتىم

بېسىلىشى: 2000-يىل 5-ئايدا بېيجىڭدا 2-قېتىم

ئۆلچىمى: 1168×850مم 32 كەسلەم

باسما تاۋىقى: 8.5

سانى: 5501—8500

باھاسى: 10.00 يۈەن

图书在版编目(CIP)数据

大地—母亲:维吾尔文/(苏)艾特马托夫著;努尔穆罕默德译. —北京:民族出版社,2000.1

ISBN 7—105—03772—5

Ⅰ.大… Ⅱ.①艾 … ②努… Ⅲ.中篇小说—作品集-苏联-现代-维吾尔语(中国少数民族语言)

Ⅳ.I512.45

中国版本图书馆 CIP 数据核字(1999)第 56700 号

责任编辑: 阿布都拉·阿布力孜
责任校对: 热西提·瓦依提
出版发行: 民族出版社 电话:010—64290862
社　　址: 北京市和平里北街 14 号 邮编: 100013
排　　版: 民族印刷厂
印　　刷: 迪鑫印刷厂
经　　销: 各地新华书店
版　　次: 1984 年 12 月第 1 版 2000 年 5 月 北京第 2 次印刷
开　　本: 850×1168 毫米 1/32
印　　张: 8.5
印　　数: 5501— 8500 册
定　　价: 10.00 元

مۇندەرىجە

بىرىنچى مۇئەللىم 1

يەر ئانا 95

此为试读，需要完整PDF请访问：www.ertongbook.com

بىرىنچى مۇئەللىم

دەرىزىلەرنى ئېچىۋەتكەن ئىدىم، ئۆيگە ئارامبەخش يېڭى ھاۋا ئېقىپ كىردى. يىراقتىكى كېلىشۋاتقان كۆكۈش تاغ نۇرىدا، ئۆزەم باشلاپ قويغان رەسىم لايىھىسىگە سەپسېلىپ قارىدىم. بۇنداق رەسىملىرىم كۆپ، ھەممىسىنى يېڭىۋاشتىن باشلىغان ۋاقتىم كۆپ بولغان. لېكىن مۇكەممەل بىر رەسىم ھەققىدە ئېغىز ئېچىشقا تېخى ئەتىگەن، ئەڭ مۇھىم نەرسىنى تېخى تاپالمىدىم... سەھەردىكى جىمجىتلىق ئىچىدە خىيال سۈرۈپ قەدەم تاشلاپ يۈرمەكتىمەن. ھەر قېتىم ئەنە شۇنداق كەيپىياتتا بولىمەن. ھەر قېتىم رەسىمىم تېخى خىيال پەردىسىدىن چىقمىغان، دەپ ئۆزەمنى قاتتىق ئەيىبلەيمەن.

مەن خەققە، ھەتتا ئەڭ يېقىن دوستلىرىمغا ئۆزەم تۇگەتمىگەن ئەسەر توغرىسىدا گەپ قىلىپ ئولتۇرۇشنى ياقتۇرمايتتىم. بۇ ئۆز ئەسىرىمنى تولىمۇ ياخشى كۆرۈپ قىزغانغانلىقىمدىن ئەمەس، پەقەتلا تېخى زاكىدىكى بوۋاقنىڭ چوڭ بولغاندا قانداق بولۇشىنى پەرەز قىلغىلى بولمىغىنىدەكلا ھېسسىياتتا بولغانلىقىمدىن ئىدى. تېخى پۈتمىگەن رەسىم ئۈستىدىمۇ، خۇددى شۇنىڭغا ئوخشاش، ھۆكۈم قىلىش تەس ئىدى. بىراق، بۇ دۆرەم مەن بۇ قائىدىگە خىلاپلىق قىلدىم — قاتتىق ئاۋاز بىلەن تولغىنىم، تېخىمۇ توغرىراق قىلىپ ئېيتقاندا، كىشىلەر بىلەن پۈتمىگەن بۇ رەسىم توغرىسىدا پاراڭلاشقىم كېلىپ كەتتى.

بۇ ھىجىر مۇغەممىرانە تەلەپ ئەمەس. شۇنداق قىلىشىملا كېرەك ئىدى، چۈنكى بۇ ۋەزىپىنى بىر كىشىلا زىممىسىگە ئېلىپ كېتەلمەيتتى. بۇ ھال قەلبىمنى ھاياجانغا سالدى، سىزىپ چىقىش ئۈچۈن قولۇمغا قەلەم ئېلىشقا مەجبۇر قىلغان ۋەقە شۇنداق زور ئىدىكى، مەن بىر كىشىلا ئۇنى ئېچىپ بېرىشكە قادىر ئەمەس ئىدىم. ھەي ماۋۇ بىر چىنە سۇ تۆكۈلۈپ كېتەرمۇ، يەتكۈزۈپ بارالماسمەنمۇ، دىگەندەك دەككە-دۈككىدە ئۇنىڭغا قارايتتىم. كىشىلەرنىڭ ماڭا مەسلىھەت كۆرسىتىشىنى، ئامال قىلىشىمغا ياردەملىشىشىنى تىلەيتتىم. ھەتتا كۆڭلىدە بولسىمۇ رەسىم تاختىسىنىڭ يېنىدا مېنىڭ بىلەن بىللە تۇرسا، مېنىڭ بىلەن بىللە ھاياجانلىنىپ، دەككە-دۈككىدە تۇرسىمۇ مەيلىدىغۇ، دەپ ئويلايتتىم....

يالقۇنجىغان كۆڭلۈڭنى ئايىما، مېڭىۋەر، بۇ ھىكايىنى ئېيتىپ بېرىش مەسئۇلىيىتىم بار...

كۆركولەۋ دىگەن ئايىل پايانسىز ئېگىز لىكتىكى ئاق يار تېغىنىڭ ئېتىگىگە جايلاشقان ئىدى. سان-ساناقسىز تىنىمسىز ئېرىقلار چوڭ-كىچىك نۇرغۇن سايلاردىن ئاشۇ يەرگە ئاقاتتى. ئايىلنىڭ تۆۋەنىدە ئۇزاققا سوزۇلغان بىر سېرىق توپىلىق بولۇپ، ئەتراپىنى قارا تاغ تىزمىسى ئورىغان كەڭ قازاق يايلىغى مۇشۇ ئىدى، بۇنىڭدىن باشقا تۆزلەڭلىكنى بېسىپ ئۆتۈپ، غەربىي ئۇپۇققا سوزۇلغان قارا تۆمۈريول ياتاتتى.

ئايىلنىڭ يۇقۇرىسىدىكى بىر دۆڭدە بىر جۈپ چوڭ ئاق تېرەك قەد كۆتىرىپ تۇراتتى. ئېسىمگە كەلگەن ۋاقتىمدىن باشلاپلا بۇلار ئېسىمدە. مەيلى سىز قايسى تەرەپتىن كۆركولەۋگە كەلمەك،

ھەممىدىن ئاۋال ئەنە شۇ قوش تېرەككە كۆزىمىز چۈشىدۇ. ئۇ، خۇددى تاققا ئورنىتىلغان ماياكتەك، كۆزگە چۈشۈپلا تۇراتتى. نېمە دەپ چۈشەندۈرسەم بولىدىكىن — باللىق چاغلاردىكى تەسىرات بىر ئادەم ئۈچۈن تولىمۇ قىممەتلىك بولغانلىقىدىنمۇ ياكى بۇنىڭ مېنىڭ-دەك بىر رەسسامنىڭ كەسپى بىلەن زىچ ئالاقىسى بولغانلىقىدىنمۇ — ھەر قېتىم پويىزدىن چۈشۈپ، ماشىنا بىلەن يايلاقتىن ئۆتۈپ بىزنىڭ ئايىلغا قاراپ ماڭغان چېغىمدا، ئالدى بىلەن يىراقتىنلا ئاشۇ سۆيۈم-لۈك قوش تېرەكنى ئىزدەيتتىم.

ئۇلار شۇنچە ئېگىز بولسىمۇ، شۇنچە يىراق ئارىلىقتا ئۇنى دەرھال كۆرگىلى بولمايتتى، لېكىن مەن ئۇلارنى ھەرقاچان سېزەتتىم، ھەرقاچان كۆرۈپ تۇرغاندەك بولاتتىم.

تالاي قېتىم يىراق-يىراقلاردىن بىزنىڭ كۆركۆلەۋگە قايتقىنىمدا: ”ئانچە ئۇزاققا قالمايلا ئۇنى، ئاكا-ئۇكا بۇ قوش تېرەكنى كۆرەر-مەنمۇ؟ چاققانراق يېتىپ باراي، چاققانراق دۆڭگە چىقىپ، تېرەكنىڭ يېنىغا باراي. ئاندىن كېيىن تېرەكنىڭ تۈۋىدە تۇرۇپ، ئۇزاققىچە، مەس بولۇپ كەتكىچە ئۇنىڭ يوپۇرماقلىرىنىڭ شىلدىرلىغان ئاۋازىغا قۇلاق سالاي“ دەپ ئويلايتتىم.

بىزدە ئۇنداق-مۇنداق دەرەخلەر ناھايىتى كۆپ بولسىمۇ، لېكىن بۇ قوش تېرەك باشقىلىرىغا ئوخشىمايتتى — ئۇنىڭ ئالاھىدە تىلى بار ئىدى، ئېھتىمال، ئۆزىگە خاس ئالاھىدە ئاھاڭى ۋە ماسلىشىپ كەلگەن قەلبى باردۇر. كۈندۈزى بولسۇن، كېچىسى بولسۇن، مەيلى قانداق ۋاقىتتا كەلگەن بولۇڭ، ئۇلار ھامان شاخلىرىنى لىڭشىتىپ، ياپراقلىرىنى تەۋرىتىپ، تىنىم تاپماي تۈرلۈك-تۈرلۈك مۇقامغا مۇزىكا چالاتتى.

كېيىن، كۆپ يىللاردىن كېيىن، ئاندىن بۇ قوش تېرەكنىڭ سىرىنى بىلەلىدىم. بۇ بىر جۈپ تېرەك تۆت تەرەپتىن شامال ئۇرۇپ تۇرىدىغان بىر دۆڭدە قەد كۆتىرىپ تۇراتتى، ھاۋادىكى ھەرقانداق كىچىك دولقۇنىنىڭمۇ ئۇنىڭدا ئەسىرى كۆرۈنەتتى. ئۇنىڭ ھەر بىر كىچىك ياپرىغىمۇ ئەڭ يېنىك شامالنى سەزگۈرلۈك بىلەن سېزەتتى.

لېكىن، مۇشۇ ئاددى ھەقىقەت توغرىسىدىكى سېزىمىم مېنى قىلچىمۇ ئۈمىتسىزلەندۈرمىدى، مېنىڭدە ھازىرغىچە ساقلىنىپ كېلىۋاتقان بالىلىق چاغلىرىمدىكىدەك سېزىمىنىمۇ ئېلىپ كېتەلمىدى. بەلكى بۇگۈنگە قەدەر دۆڭدىكى ئاشۇ قوش تېرەكنى ئاجايىپ تېرەك، جانلىق تېرەك دەپ ھېس قىلىمەن. ئۇ يەردە، تېرەك يېنىدا مېنىڭ گويا بىر پارچە سېھرىي ئەينەك پارچىسىدەك بالىلىق چېغىم قالغان...

ئوقۇشۇم ئاخىرلىشىپ، يازلىق تەتىل باشلىنىش ئالدىدا تۇرغان كۈنلەردە بىز ئوغۇل باللار بۇ يەرگە قاغا-قۇزغۇن ئۇۋىسىنى بۇزۇشقا كېلەتتۇق. ھەر قېتىم چۇقۇرىشىپ، ئۇسقىرتىشىپ دۆڭگە يېتىپ كەلگەن ۋاقتىمىزدا، گىگانت ئاق تېرەك ھامان ئۆزىنىڭ سالقىن كۆلەڭگىسى ۋە يوپۇرماقلىرىنىڭ سىلىق شىلدىرلىشى بىلەن بىزنى قارشى ئالغاندەك بولاتتى. بىز يالىڭاياق كەپسىزلەر بولساق بىر بىرىمىزگە ھە-ھۇ دېيىشىپ، تېرەكنىڭ شاخلىرىغا يامىشىپ چىقىۋېلىپ، قاغا-قۇزغۇن پادىشالىغىدا قاتتىق بىر ئەنسىزچىلىك پەيدا قىلاتتۇق. توپ-توپ قاغىلار تىلىنى ئۇششاق سېلىشىپ بېشىمىزدا ئايلىناتتى. بىزنىڭ بولسا، نەگە بارساڭ شۇ يەرگە بارمامسەن، دىگەندەك ئۇلار بىلەن كارىمىز بولمايتتى. بىز بارغانسېرى يۇقۇرى ئۆرلەيتتۇق — قاراڭلار، كىم ھەممىدىن باتۇركىن، چاققانكىن! — ئەڭ يۇقۇرىسىغا چىقاتتۇق، يۇقۇرىدىن پەسكە قارىغىنىمىزدا، كۆز

ئالدىمىزدا سېھرىي يول بىلەن كۆرسىتىلگەندەك، بىردىنلا كەڭ-يورۇق، چەكسىز گۈزەل مەنزىرە پەيدا بولاتتى. يەر شارىنىڭ چوڭلۇغىدىن ھەيران بولاتتۇق، نەپەسمۇ ئالماستىن ھەرقايسىمىز ئېسىلىپ تۇرغان ئاچىماقتا ھاڭ-تاڭ بولۇپ قالاتتۇق، قاغا-قۇزغۇنلارنى ۋە قاغا-قۇزغۇن ئۇۋىلىرىنى ئېسىمىزدىن چىقىرىپ قوياتتۇق. كولخوزنىڭ ئات قوراسىنى دۇنيا بويىچە ئەڭ چوڭ قورا دەپ كەلگەن بولساق، بۇ يەردىن قارىغاندا ئادەتتىكى بىر كىچىك لاپاستەكلا كۆرۈنەتتى. ئايىلىنىڭ ئارقىسىدا يەنە ئۆزلەشتۈرۈلمىگەن يايلاق يېيىلىپ ياتاتتى ۋە ئۇ غۇۋا كۆرۈنگەن تۇماننىڭ ئىچىدە كۆزدىن غايىپ بولاتتى. بىز ئىلاجىنىڭ بېرىچە كۆزىمىزنى چۆچەك-تەك ئېچىپ، كۆلرەڭ بولۇپ كۆرۈنگەن يىراقلارغا قارايتتۇق. نەتىجىدە بىز يەنە بۇرۇن خىيالىمىزغا كەلتۈرۈپ باقمىغان نۇرغۇن يەرلەرنى، بۇرۇن بىلمەيدىغان بىرمۇنچە دەريالارنى كۆرەتتۇق. بۇ دەريالار ئىنچىكە لېنتىدەك ئۇپۇقتا يالتىراپ تۇراتتى. بىز تېرەك شاخلىرى ئارىسىدا يوشۇرۇنۇپ تۇرۇپ: بۇ دۇنيانىڭ ئەڭ چېتىمىدۇ ياكى بۇنىڭ سىرتىدىمۇ باشقا بىر دۇنيا، باشقا بۇلۇتلار، يايلاقلار ۋە دەريالار بارمىدۇ؟ دەپ ئويلىشاتتۇق. بىز تېرەك شاخلىرى ئارىسىغا يوشۇرۇنۇپ تۇرۇپ ئاجايىپ شامال ئاۋازىغا قۇلاق سالاتتۇق، تېرەكنىڭ يوپۇرماقلىرىمۇ سىلىق شىۋىرلاپ، كۆلرەڭ يىراقلاردا غايىپ بولغان ئادەمنى مەھلىيا قىلارلىق، سىرلىق زېمىنغا گەپ قىلغاندەك بولاتتى.

تېرەكنىڭ شاۋقۇن-سۈرەنلىرىگە قۇلاق سالاتتىم، يۈرىكىم ئاللىقانداق قورقۇش ۋە خۇشاللىق تۇيغۇلىرىدىن دۈپۈلدەپ سوقۇپ كېتەتتى، بۇ چەكسىز شىۋىرلاش ئىچىدە، مەن مىڭلىغان چاقىرىم

يىراقلىقتىكى يەرلەر توغرىسىدا ئويلاشقا تىرىشاتتىم. شۇ چاغدا پەقەت بۇ يەرگە بۇ تېرەكنى كىم تىككەن بولغىيتتى؟ دەرەخ تىككۈچى ئىسمى نامەلۇم كىشى جىرىم قويۇۋاتقان چېغىدا نىمىلەرنى ئويلىغان، نىمىلەرنى دىگەن بولغىيتتى؟ ئۇ كىشى بۇ يەرگە — دۆڭگە جىرىم قويغان چېغىدا نىمە ئارزۇ-ئۈمىتتە بولغان بولغىيدى؟ دىگەننىلا ئويلىماپتىكەنمەن.

نىمە ئۈچۈنكىن، كىشىلەر مۇشۇ تېرەك قەد كۆتىرىپ تۇرغان يەرنى "دۆيشەننىڭ مەكتىۋى" دەيتتى. ئېسىمدە، ئەگەر بىراۋ يۈتتۈرۈپ قويغان ئېتىنى ئىزدىمەكچى بولۇپ، ئۇچرىغانلىكى بىرسىدىن: "ھەي، سەن مېنىڭ تورۇق ئېتىمنى كۆردۈڭمۇ؟" دەپ سوراپ قالغۇدەك بولسا، ئۇ كۆپ ھاللاردا: "دۆڭگە چىقىپ باق، دۆيشەننىڭ مەكتىۋىنىڭ يېنىدا ئاخشام بىراۋ ئات بېقىپ يۈرگەن. شۇ يەرگە بېرىپ قاراپ باق، بەلكىم ئېتىڭنى شۇ يەردىن تېپىۋالار-سەن" دەپ جاۋاپ بېرەتتى. بىزدەك ئوغۇللارمۇ ھېچبىر ئىككىلىنىپ تۇرمايلا چوڭ كىشىلەرنى دوراپ: "يۈرۈڭلار، ئاغىنىلەر، دۆيشەننىڭ مەكتىۋىگە بارايلى، تېرەكنىڭ يېنىدا قۇشقاچ قورۇيمىز!" دىيىشەتتى.

كىشىلەر ئوتتۇرىسىدا، بۇرۇن مۇشۇ دۆڭدە بىر مەكتەپ بار ئىدى، دىگەن گەپ بار ئىدى. لېكىن بىز ئۇنىڭ ئىزناسى-نىمۇ كۆرمىگەنمىز. كىچىك چېغىمدا مەن، بۇ مەكتەپنىڭ ئىزناسىنى بولسىمۇ بىر كۆرسەم ئىدى، دەپ كۆپ ئويلاپ، ئۇ ياق-بۇ ياققا قارىغان، لېكىن ھېچنىمىنى تاپالمىغان ئىدىم. كېيىنچە كىشىلەرنىڭ مۇشۇ تاقىر دۆڭنى "دۆيشەننىڭ مەكتىۋى" دىگىنىگە ھەقىقەتەن ھەي-ران بولۇپ، بىر قېتىم بىرنەچچە بوۋايدىن دۆيشەن دىگەن ئادەمنىڭ كىم ئىكەنلىكىنى سورىغان ئىدىم. بىر بوۋاي پەرۋاسىزلا قولىنى

此为试读，需要完整PDF请访问：www.ertongbook.com

شلتاپ گەپ قىلىپ بەرگەن:

— دۆيشەن كىم دەمسەن؟ ئاشۇ ئاقساق قوي① دېگەن ئايىلدىكى ئاشۇ ئادەم-دە، ئۇ تېخى هايات.

— بۇ كۆپ زامانلار بۇرۇن بولغان ئىش. ئۇ چاغدا دۆيشەن تېخى كوممۇنىستىك ياشلار ئىتتىپاقىنىڭ ئەزاسى ئىدى. ئاشۇ دۆڭدە خەقلەر تاشلىۋەتكەن، تاختاي بىلەن توسقان بىر مال قوراسى بار ئىدى، دۆيشەن شۇ يەردە بىر مەكتەپ ئېچىپ، باللارنى ئوقۇتقان. شۇنداق بىر مەكتەپ بىنا قىلىنغاندىن كېيىن ئاشۇنداق ئىسمى بولغان. پاھ، ئۇ يىللار قىزىق زامان ئىدى-دە! ئۇ چاغلاردا كىمكى ئاتىنىڭ يايلىدىن تۇتۇۋېلىپ پۇتىنى ئۈزەڭگىگە سالسىلا، شۇ كىشى باشلىق بولۇپ كېتەتتى. دۆيشەن ئاشۇنداق ئادەم ئىدى، ئۇ نىمىنى ئويلىسا، دەرهال شۇنى قىلىشقا تۇتۇش قىلىپ كېتەتتى. بۈگۈنكى كۈندە ئۇ قورادىن هېچنىمە قالمىدى، ئەقەللىسى بىرەر تاشنىمۇ تاپالمايسەن، هىلىمۇ ياخشى ئۇنىڭدىن ئاشۇ نام قالدى...

مەن دۆيشەننى ئانچە بىلمەيمەن. خېلى ياشانغان، ئېگىز، دوقا ماڭلاي، قويۇق قاشلىرى ساڭگىلىغان بىر كىشىلا ئېسىمدە. ئۇنىڭ ئۆيى دەريانىڭ ئۇ قېتىدا، ئېكىنچى ئەترەت جايلاشقان ئاشۇ مەهەللىدە ئىدى. مەن ئايىلدىكى چېغىمدا دۆيشەن كولخوز مىرابى بولۇپ، ئەتىدىن-كەچكىچە ئېتىزدا چېپىپ يۈرەتتى. گايىدا كەتمىنىنى ئېگەرگە قىستۇرۇپ، بىزنىڭ مۇشۇ كوچىدىن ئۆتەتتى. ئۇنىڭ ئېتى، نىمە ئۈچۈنكىن، ئېگىسىگە ئوخشاش ئورۇق، پۇتلىرى ئىنچىكە ئىدى. كېيىن دۆيشەن قېرىپ كەتتى، كىشىلەر ئۇنى

---

① ئاقساق قوي — قەبىلىنىڭ نامى.

پوچتىسكەش بولۇپ كەتتى دېيىشەتتى. بۇ بىر خىل گەپ ئىدى، لېكىن مەسىلە بۇ يەردە ئەمەس. شۇ ۋاقىتتىكى چۈشەنچەمدە، ئىتتىپاق ئەزالىرى خىزمەتتە قىزغىن، گەپ-سۆزدە دادىل مۇنەۋۋەر چەۋەنداز، ئائىلىدا جەڭگىۋارلىغى ھەممىدىن كۈچلۈك ئادەملەر بولۇپ، مەجلىسلەردە قىزغىن پىكىر بېرىدىغان، لاغايلاپ يۈرىدىغان بىكار تەلەتلەرنى ۋە قانۇن-ئىنتىزامنى بۇزغۇچى ئوغرى-قاراقچىلارنى گېزىتلەردە دادىل تەنقىت قىلىدىغان كىشىلەر ھېساپلىناتتى. شۇڭا يۈز-كۆزىنى ساقال باسقان، مېھرىۋان بۇ بوۋاينىڭ بۇرۇن ئىتتىپاق ئەزاسى بولغانلىغىنى، يەنە كېلىپ ئۆزىنىڭ ھېچقانچە بىلىمى يوق ئەھۋالدىمۇ — بۇنىسى ئادەمنى ھەيران قالدۇرىدۇ — بالىلارنى ئوقۇتقانلىغىنى قانداق قىلىپ بولسىمۇ تەسەۋۋۇر قىلالمايتتىم. ياق، بۇ تەسىرنى كاللامدا ھەرقانداق قىلىپمۇ شەكىللەندۈرەلمەيتتىم! راستىنى ئېيتقاندا، مەن بۇنى بىزنىڭ ئائىلىدىكى نۇرغۇنلىغان رىۋايەتلەرنىڭ بىرى دەپ ھېساپلايتتىم. لېكىن ۋەقە رىۋايەت ئەمەس ئىدى...

بۇلتۇر كۈزدە، ئائىلىدىن كەلگەن بىر تېلېگراممىنى ئالدىم. يۇرتداشلىرىم مېنى بىر يېڭى مەكتەپنىڭ ئوقۇش باشلاش مۇراسىمىغا قاتنىشىپ بېرىشكە تەكلىپ قىلغان ئىدى. بۇ كولخوز ئۆزى قۇرغان مەكتەپ. مەن دەرھال بېرىپ قاتنىشىش قارارىغا كەلدىم، چۈنكى بۇ بىزنىڭ ئائىلە ئۈچۈن ئېيتقاندا ناھايىتى خۇشاللىق بېغىشلىغۇچى بايرام ئىدى، بۇنداق چاغدا مەن ھەرگىز ئۆيدە ئولتۇرالمايتتىم. مەن ھەتتا بىرنەچچە كۈن ئاۋال يولغا چىقماقچى بولدۇم. ئىچىمدە ئۇ يەر-بۇ يەرنى ئارىلاپ كۆرەي، بىرقانچە يېڭى تېز سىزما سىزاي دەپ ئويلىغان ئىدىم. تەكلىپ قىلىنغان مېھمانلار ئىچىدە

ئاكادېمىك سۇلايمانوۋامۇ بار ئىكەن. ئۇلار سۇلايمانوۋانىڭ بۇ يەردە بىر-ئىككى كۈنلا تۇرۇپ ئاندىن توپ-توغرا موسكۋاغا كېتىدىغانلىقىنى ئېيتتى.

بۈگۈنكى كۈندە داڭ چىقىرىپ كەتكەن ئايالنىڭ كىچىك ۋاقتىدا بىزنىڭ ئايىلدىن شەھەرگە كەتكەنلىكى ماڭا مەلۇم ئىدى. مەن بىر شەھەر ئادىمى بولۇپ قالغاندىن كېيىن ئاندىن ئۇ ئايال بىلەن تونۇشقانمەن. ئۇ قېرىپ قالغان، سېمىز، تاراپ پارقىرىتىۋەتكەن چېچىنىڭ ئېچىدە ئاق چاچ ئىمىر-چىمىر قىلىپ تۇرغان بىر ئايال ئىدى. بىزنىڭ بۇ مەشھۇر يېزىدىشىمىز ئالى مەكتەپتە پەلسەپىدىن دەرس بېرىدىغان پىروفېسسور ئىدى، ئاكادېمىيىدىمۇ خىزمەت قىلاتتى، دائىم چەتئەللەرگە چىقىپ تۇراتتى. ئۇ ئالدىراش ئىدى، ئۇنىڭ بىلەن ئۇچرىشىشقا ماڭا پۇرسەت بولمىغان ئىدى. بىراق، بىز قەيەردە ئۇچرىشىپ قالغان بولمايلى، ئۇ ھەر دائىم بىزنىڭ ئايىلنىڭ تۇرمۇشىغا تولىمۇ كۆڭۈل بۆلەتتى، يەنە كېلىپ چوقۇم مېنىڭ ئىشلىرىمغا ئۆز پىكرىنى ئېيتاتتى، گەرچە پىكرى ئىنتايىن قىسقا بولسىمۇ. بىر قېتىم مەن ئۇنىڭغا:

— ئالتۇناي سۇلايمانوۋا، بىرەر قېتىم ئايىلغا بېرىپ يۇرتداشلار بىلەن كۆرۈشكەن بولسىڭىز ئەجەپ ياخشى بولاتتى! ئايىلدىكىلەرنىڭ ھەممىسى سىزنى بىلىدۇ، سىز بىلەن پەخىرلىنىدۇ. لېكىن ئۇلارنىڭ سىزنىڭ ئەھۋالىڭىز توغرىسىدىكى بىلىدىغانلىرى كۆپرەك ئاڭلىغان گەپلەر. شۇڭا بەزىلەر: ئۇزايىدىن بىزنىڭ ئالىمىمىز بىزنى تونۇمايدىغان بولۇپ قالغان ئوخشايدۇ، ئۆزى ئۆسكەن كۆركۆلەۋنىڭ يوللىرىنى ئۇنتۇپ قالغان ئوخشايدۇ، دەيدۇ، — دېدىم.

— ئەلۋەتتە، بىر قېتىم بېرىپ كېلىدىغان ۋاقتىم بولدى. —

ئالتۇناي سۇلايمانوۋا شۇ چاغدا ئانچە خوشال بولمىغان كەيپىياتتا كۈلۈمسىرەپ قويغان ئىدى. ــ كۆركۈلەۋگە بېرىپ كېلىمەن دەپ ئويلاپ يۈرگىلى خېلى ئۇزاق بولدى، مېنىڭ ئۇ يەردىن كەتكىنىمگە بەك ئۇزاق بولۇپ كەتتى. دۇرۇس، ئائىلىدا تۇققانلىرىم يوق، بىراق گەپ بۇ يەردە ئەمەس. مەن چوقۇم بارىمەن، بېرىشىم كېرەك، ئۆز يۇرتۇمنى ئالامەت سېغىنىپ كەتتىم.

ئاكادېمىك سۇلايمانوۋا ئائىلىغا كەلگەن چېغىدا، ئوقۇش باشلاش مۇراسىمى باشلىنىش ئالدىدا تۇراتتى. كولخوزچىلار دەرىزىدىن ئۇنىڭ ماشىنىسىنى كۆرۈپلا خۇددى ئۈۋىسى بۇزۇلغان ھەرىدەك كوچىغا چىقىشتى. تونۇيدىغانلارمۇ، تونۇمايدىغانلارمۇ، چوڭلارمۇ، كىچىكلەرمۇ ھەممىسى ئۇنىڭ بىلەن قول ئېلىشىپ كۆرۈشمەكچى بولاتتى. ئۇزايمدىن ئالتۇناي سۇلايمانوۋا كىشىلەرنىڭ بۇنچىلىك قىزغىن قارشى ئالىدىغانلىقىنى ئويلىمىغان بولسا كېرەك، شۇڭا مەن ئۇنى سەل تەمتىرەپ قالغاندەك ھېس قىلدىم. ئۇ ئىككى قولىنى كۆكسىگە قويۇپ، كىشىلەرگە توختىماي باش لىڭشىتىپ تازىم قىلىپ، كىشىلەر ئارىسىدىن ئاران ئۆتۈپ سەھنىدىكى رەئىس مۇنبىرىگە كەلدى.

ئالتۇناي سۇلايمانوۋا ھاياتىدا بۇنداق داغ-دۇغىلىق خاتىرە يىغىنلىرىغا بەلكىم مۇشۇ بىرلا قېتىم قاتناشقان ئەمەس، بەلكى ئۇ ھامان كىشىلەرنىڭ قىزغىن ۋە ھۆرمەت بىلەن قارشى ئېلىشىغا سازاۋەر بولۇپ كەلگەن. لېكىن بۇ يەردە، مۇشۇ ئاددىيغىنا يېزا مەكتىۋىدە بۇ ئىسسىق چىراي يۇرتداشلىرى ئۇنى ئالامەت ھاياجانغا سالغان ئىدى، ئۇ ئېتىلىپ چىقىپ كېتەي دەپ قالغان يېشىنى تەسلىكتە توختىتىۋېلىپ ئولتۇراتتى.

مۇراسىمدىن كېيىن پىئونېرلار بۇ ھۆرمەتلىك ئايالغا قىزىل گالستۇك چىگىپ قويدى، گۈل تەقدىم قىلدى ھەمدە ئالتۇناي سۇلايمانوۋا مېھمانلار دەپتىرىگە بىرىنچى بولۇپ ئىمزا قويدى. شۇنىڭدىن كېيىن مەكتەپنىڭ ئىشتىن سىرتقى كۆڭۈل ئېچىشى باش-لاندى. كۆڭۈل ئېچىش ناھايىتى قىزىق، ناھايىتى كۆڭۈللۈك ئۆتتى. ئۇنىڭدىن كېيىن مەكتەپ مۇدىرى بىزنى — مېھمانلارنى، مۇئەللىم ۋە كولخوز ئاكتىپلىرىنى — ئۆيىگە مېھمانغا چىللىدى.

بۇ يەردە، كۆپچىلىك ئالتۇناي سۇلايمانوۋانىڭ قاتنىشىپ بەرگەن-لىكىگە يەنە قىزغىن ئالقىش ياڭراتتى. كۆپچىلىك ئۇنى زىلچا سېلىنغان تۆرگە تەكلىپ قىلىپ، تۈرلۈك يوللار بىلەن ئۇنىڭغا ھۆرمەت بىلدۈردى. خۇددى مۇشۇنداق سورۇنلاردا بولىدىغىنىغا ئوخشاش، مېھمانلار بىلەن ساھىپخانلار چاقچاقلىشىپ، قەدەھ كۆتىرىپ بىر بىرىنى تەبرىكلەشتى، سورۇن ئالامەت قىزىپ كەتتى. دەل شۇ چاغدا، شۇ يەرلىك بىر يىگىت ئۆيگە كىرىپ كەلدى-دە، ساھىپخانغا بىرمۇنچە تەبرىك تېلېگراممىسى بەردى. تېلېگراممىلار ئۇنىڭ قولىدىن بۇنىڭ قولىغا ئۆتۈپ تۇراتتى: بۇلار بۇرۇنقى ئوقۇغۇچىلار ئۆز يۇرتداشلىرىنىڭ يېڭى مەكتەپ ئاچقانلىغىنى تەبرىكلەپ ئەۋەتكەن تېلېگرامما ئىدى.

— ھەي، بۇ تېلېگراممىلارنى دۈيشەن بوۋاي ئېلىپ كېتىپتىمۇ؟ — سورىدى مۇدىر.

— ھەئە، — دېدى يىگىت، — يۇرتداشلارنىڭ ئالدىدا ئوقۇپ بېرىش ئۈچۈن مۇراسىمغا ئۈلگۈرتۈپ كېلەي دەپ يول بويى توخ-تىماي ئاتنى قامچىلاپ كەلدىم، دەيدۇ. بىراق بوۋاي سەل كېچىكىپ قالغانلىغىغا بەكمۇ ئۆكۈندى.

— ئەمىسە تالادا تۇرۇپ نىمە قىلىدۇ، تېز چاقىر، ئاتتىن چۈشۈپ ئۆيگە كىرسۇن!

يىگىت دۈيشەننى تەكلىپ قىلىش ئۈچۈن چىقىپ كەتتى. يېنىمدا ئولتۇرغان ئالتۇناي سۇلايمانوۋا نىمە ئۈچۈندۇر چۆچۈپ كەتتى، خۇشۇسەن غەلىتە بولۇپ كۆرۈنگىنى ئۇنىڭ گويا بىردىنلا ئالىلقانداق بىرنىمنى ئەسلەپ كەتكەندەك، مېنىڭدىن كىشىلەر كېپىنى قىلىۋاتقان دۈيشەن دىگەن كىشىنىڭ كىم ئىكەنلىگىنى سورۇشتۇرگىنى بولدى.

— بۇ كولخوزنىڭ پوچتىكىشى، ئالتۇناي سۇلايمانوۋا. سىز دۈيشەن ئاقساقالنى تونۇمتىڭىز؟

ئۇ مۈجمەل ھالدا بېشىنى لىڭشىتتى. كېيىن ئەمدى ئورنىدىن تۇراي دەپ تۇرۇشىغا، ئاتلىق بىر كىشى دەرىزىنىڭ يېنىدىن تاراسلىتىپ ئۆتۈپ كەتتى. يىگىت كىرىپ ساھىپخانىغا:

— تەكلىپ قىلسام ئۇنىماي كېتىپ قالدى. يەتكۈزىدىغان خەتلىرى بار ئىكەن، — دىدى.

— ئەمىسە خېتىنى توشۇۋەرسۇن، بۇ يەردە ئېلىپ قېلىشنىڭ ھاجىتى يوق. كېيىن ئۇ چاللار بىلەن پاراڭلىشىدۇ. — بىرەيلەن نارازى بولغاندەك غودۇڭشىدى.

— ۋاي-ۋۇي! سىز بىزنىڭ دۈيشەننى بىلمەمسىز؟! ئۇ تۈزۈمگە بەك رىئايە قىلىدىغان ئادەم. ۋەزىپىسىنى تۈگەتمەي تۇرۇپ ھېچنەگە بارمايدۇ.

— راست، ئۇ غەلىتە ئادەم. ئۇرۇشتىن كېيىن ئۇ بالىنىستىن چىقىپلا (ئۇكرائىنادىكى چېغىدا) شۇ يەردە قېپتۇ. بەش يىلدىن كېيىن قايتىپ كەلگەن. ئۇ ئۆلسەم ئۆز يۇرتۇمدا ئۆلىمەن دەيدۇ.

此为试读，需要完整PDF请访问： www.ertongbook.com